

'ONDERZOEKSPROJECTEN MAKEN DEENSE OPENBAAR APOTHEKERS GELUKKIG'

PROFESSOR LOTTE NØRGAARD VERTELT OP PRISMA SYMPOSIUM OVER DEENSE APOTHEKERSNETWERKEN

'The power of Networking in Pharmacy' luidt de titel van het PRISMA symposium dat dit jaar op 28 mei plaatsvindt in Amsterdam. Een van de hoofdgasten is de Deense professor Lotte Nørgaard die speciaal is uitgenodigd om over de succesvolle werkwijze van de apothekersnetwerken in haar land te vertellen. "We kunnen veel van elkaar leren, over landsgrenzen heen."

Auteur **Frans van den Houdt**
Foto **Universiteit van Kopenhagen**

Heel verheugd was Lotte Nørgaard toen ze door PRISMA werd gevraagd de openingstoespraak te verzorgen op het congres in Amsterdam. Moet ze soms nog wel eens nadenken over uitnodigingen, dit keer zei ze meteen ja. "Praten over praktijkonderzoek en netwerken van apothekers past helemaal in mijn straatje. Daar geniet ik enorm van."

Nørgaard is professor *social and clinical pharmacy* aan de Universiteit van Kopenhagen en nauw betrokken bij het netwerk voor openbaar apothekers NUAP (Danish Network for Community Pharmacy Practice for Research and Development), dat naast het netwerk voor ziekenhuisapothekers DANHoPR (Danish Hospital Pharmacy Research Network) bestaat.

Is Nørgaard speciaal uitgenodigd om Nederlandse praktijkonderzoekers een inkijkje te geven in de opzet en werkwijze van beide succesvolle netwerken in haar land, bij de oprichting in 2015 lieten de Denen zich juist inspireren door een Nederlands netwerk: UPPER van Universiteit Utrecht. "We lazen een artikel van Ellen Koster en raakten hierdoor zo geïnspireerd dat we onmiddellijk tegen elkaar zeiden, zo'n netwerk willen wij ook."

Wat maakt praktijkonderzoek zo leuk en interessant?

"Wetenschappers kunnen door praktijkonderzoek laten zien dat ze niet in een ivoren toren, op grote afstand van de samenleving, opereren. We doen het mét de samenleving; mét mensen, mét openbaar apothekers en ziekenhuisapothekers. En met patiënten. In sommige studies leveren patiënten niet alleen data, maar zijn ze ook actief betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van een project. Van de resultaten hebben ze vaak zelf weer direct profijt. Netwerken zijn een effectieve manier om praktijkmensen experimenten te laten uitvoeren en nieuwe ontwikkelingen in gang te zetten. Als researcher kan ik daarom niet anders zeggen dan dat praktijkonderzoek extreem belangrijk is."

Patiëntparticipatie zorgt ook voor een breed draagvlak?

"Zeker. Door nauw met patiënten samen te werken kunnen studies ook resultaten opleveren die meteen heel praktisch toepasbaar zijn, waardoor de farmaceutische patiëntenzorg beter wordt. Dat zien en ervaren mensen. Het kost ons zelden moeite voldoende patiënten te includeren in een onderzoek."

“Deel onderzoeksresultaten op alle mogelijke manieren, via publicaties, de universiteit, congressen, symposia en webinars”, tipt Lotte Nørgaard.

Hoe makkelijk of moeilijk is het om apothekers te interesseren voor praktijkonderzoek?

“Het is eigenlijk nooit een probleem. Dat gezegd hebbende, niet iedereen is even geïnteresseerd. Een belangrijke reden voor vooral openbaar apothekers om mee te doen is dat ze daardoor meer plezier uit hun werk halen. Een studie onder Deense openbaar apothekers liet zien dat velen niet gelukkig waren in hun werk. Op de vraag wat hen blij zou maken, antwoordde een aantal: meedoen aan projecten. Als academisch geschoolden haalden ze weinig voldoening uit alleen maar geneesmiddelen verstrekken. In projecten konden ze veel meer van hun academische kennis kwijt, terwijl ze tegelijkertijd een bijdrage konden leveren aan betere farmaceutische zorg. Dát maakte hen gelukkig.”

De twee apothekersnetwerken zijn hierbij cruciaal?

“Inderdaad. NUAP en DANHoPR opereren in principe naast elkaar, maar er is zeker ook interactie en onderling overleg. In de nabije toekomst willen we ook samen onderzoeken opzetten. Ik zit in de stuurgroep van NUAP en de meeste van mijn onderzoeksprojecten lopen via dit netwerk.”

Openbaar apothekers in Nederland klagen dat praktijkonderzoek zoveel tijd kost die ze niet hebben.

“In Denemarken hebben openbaar apothekers jaarlijks recht op een aantal netwerkdagen die ze voor onderzoeksdoeleinden kunnen gebruiken. Bovendien zijn het altijd de eigenaren die besluiten of een apotheek zich aansluit bij het netwerk. Dat betekent dat je als apotheker de steun hebt van je leidinggevende en tijd kunt vrij-

maken voor onderzoek. Maar ook in Deense apotheken is uiteraard sprake van tijdsdruk.”

Wat doet u om mensen enthousiast te maken voor praktijkonderzoek?

“Heel veel. Ik begin bij de masterstudenten die een half jaar stagelopen in een openbare apotheek of ziekenhuisapotheek. Ik doe al 27 jaar projecten samen met studenten. Om hen aan te moedigen geven we extra punten bij hun examen als ze hebben meegedaan aan een onderzoek waarvan de apotheekpraktijk profijt heeft gehad. Dat helpt enorm, want iedereen wil een hoger eindcijfer.

IN PROJECTEN KUNNEN OPENBAAR APOTHEKERS HUN ACADEMISCHE KENNIS KWIJT

Een paar jaar geleden deden 120 studenten mee aan een landelijke studie naar de manier waarop patiënten met angina pectoris werden geholpen in de apotheek, waarbij naar zowel het perspectief van de apotheker als de patiënt werd gekeken. En op dit moment loopt een onderzoek naar het belang van elektronische patiëntinformatie. Natuurlijk doen we ook veel om de apothekers in het veld aan te moedigen. We brengen het netwerk continu onder de aandacht en bieden ondersteuning waar nodig.”

Dat maakt het Deense model succesvol?

“Belangrijk is dat wij als netwerk veel steun krijgen van de Danish Pharmacists Association. Zij hebben een

professioneel secretariaat, dat al onze secretariële werkzaamheden voor z'n rekening neemt. Zo sturen ze e-mails naar alle apothekers als een nieuwe studie is opgezet om te vragen of ze zich erbij willen aansluiten. En de NUAP heeft een stuurgroep die onderzoekers waar nodig ondersteunt en aanmoedigt en helpt bij het verspreiden en implementeren van de resultaten, bijvoorbeeld door een publicatie in een wetenschappelijk tijdschrift.”

“In de eerste jaren van het netwerk organiseerden we twee keer per jaar, verspreid over het land, bijeenkomsten voor apothekers die lid wilden worden en een projectvoorstel wilden presenteren. Daar werd over gesproken en gebrainstormd, om elkaar te helpen bij de opzet en uitvoering. Hier kwamen meestal twintig tot dertig apothekers op af, maar door de coronapandemie werd alles anders.”

EEN STUURGROEP HELPT BIJ HET VERSPREIDEN EN IMPLEMENTEREN VAN RESULTATEN

“De fysieke vergaderingen hebben plaatsgemaakt voor een maandelijkse onlinebijeenkomst waar apothekers hun ideeën kunnen lanceren en toelichten, en waar wij als stuurgroep feedback geven. Als we een voorstel steunen, dan committeert één van de stuurgroepsleden zich eraan, helpt waar nodig, moedigt aan en stimuleert. Daar steken we veel tijd en energie in. Anders bestaat het gevaar dat de betrokken apothekers op een gegeven moment toch zeggen dat ze te veel tijd kwijt zijn aan hun dagelijkse werk en niet meer aan de studie toekomen. De contactpersoon bewaakt het onderzoeksproces en zal steeds informeren hoe het met de voortgang staat. Dat werkt heel goed.”

Is het Deense netwerk wat dat betreft geavanceerder dan het Nederlandse PRISMA?

“Het woord geavanceerd zou ik niet willen gebruiken. Wij doen het vooral anders. Wat heel goed werkt is dat we een apart netwerk hebben voor ziekenhuisapothekers en openbaar apothekers. En dat we met een heel breed scala aan onderwerpen aan de slag gaan, van heel kleine ideetjes van studenten tot heel grote projecten, zoals het door de Europese Unie gefinancierde *mentalisation project*. Dat EU-project is een succes gebleken. Het

begon met een beperkt aantal apotheken en is inmiddels in alle openbaar apotheken in Denemarken geïmplementeerd. Ook Nederland doet hier overigens aan mee. Het richt zich op het verbeteren van de communicatie tussen apotheker en patiënt. Bij een ontmoeting aan de balie hou je rekening met zowel je eigen gevoelens als die van de patiënt en let je goed op hoe het onderlinge contact verloopt.”

“Een ander mooi voorbeeld van een succesvol door apothekers zelf geïnitieerd project is *triple whammy*. Dat betreft de combinatie van een ACE-remmer, diureticum en NSAID, die voor interacties kan zorgen. De apotheker of apothekersassistent zal een patiënt die zelf een NSAID – ook in Denemarken verkrijgbaar als zelfzorgmiddel – wil kopen waarschuwen en uitleggen dat dit voor problemen kan zorgen. Deze studie heeft tot een communicatieprotocol geleid dat in alle apotheken wordt toegepast, om patiënten zo goed mogelijk te informeren over deze drie geneesmiddelen. Een onderzoeksresultaat waarvan de patiënt veel profijt heeft.”

Nederlandse apothekers kunnen op het gebied van praktijkonderzoek wel iets van jullie leren?

“Ik hoop het. Als apotheeknetwerken kunnen we veel van elkaar leren, over landsgrenzen heen. Bedenk steeds dat communicatie cruciaal is. Deel je onderzoeksresultaten op alle mogelijke manieren, via publicaties, de universiteit, congressen, symposia en webinars. Realiseer je ook dat netwerken veranderen en dat dat niet erg is. Toen we in het begin twee keer per jaar bijeenkwamen, was iedereen heel enthousiast om samen het nieuwe netwerk op te bouwen, maar na verloop van tijd zie je het animo om naar zo'n bijeenkomst te komen afnemen. Aanvankelijk denk je, dit is vreselijk, maar als je ziet dat tegelijkertijd overal in het land projecten lopen, besef je dat het helemaal geen probleem is. Mensen hebben op dat moment gewoon even geen behoefte aan overleg. Koester dat. Raak niet in paniek als zaken niet zo lopen zoals je had gedacht of gehoopt. Veranderingen horen erbij.”

“Wij hadden in het begin een LinkedIn-account om met onze achterban te communiceren, maar het werkte niet. Na een paar jaar zijn we ermee gestopt en zijn we een speciale groep op Facebook gestart, en dat werkt fantastisch. Heb geduld, niet alles kan altijd even snel, en pas dingen aan wanneer nodig. *It's not a failure to make changes; it's good.*” ■